

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-152>

УДК 330.354:330.341.1

Вплив регіональної політики на інноваційний розвиток промислових підприємств

Петренко Н.О.

доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування
Уманського національного університету садівництва

Стаття присвячена актуальним питанням впливу регіональної політики на інноваційний розвиток. Запропоновано вдосконалену схему регіональної мережі інноваційної діяльності, а також схему регіональної інноваційної системи регіону.

Ключові слова: регіональна політика, інноваційний розвиток, промислові підприємства.

Петренко Н.А. ВЛИЯНИЕ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ НА ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Статья посвящена актуальным вопросам влияния региональной политики на инновационное развитие. Предложена усовершенствованная схема региональной сети инновационной деятельности, а также схему региональной инновационной системы региона.

Ключевые слова: региональная политика, инновационное развитие, промышленные предприятия.

Petrenko N.A. INFLUENCE OF REGIONAL POLICY ON INNOVATIVE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

The article is devoted to the actual questions of the influence of regional policy on innovation development. An improved scheme of the regional network of innovation activity, as well as a scheme of the regional innovation system of the region, is proposed.

Keywords: regional policy, innovation development, industrial enterprises.

Постановка проблеми. Становлення України як повноправної європейської держави неможливе без рівномірного та динамічного розвитку основних складових національної економіки – її регіонів. Одним з вагомих аспектів забезпечення даного варіанту розвитку є стимулювання інвестиційно-інноваційної активності на рівні регіонів України.

Курс на забезпечення інноваційного вектору розвитку задекларований на загальнодержавному рівні передбачає активізацію зусиль щодо стимулювання інноваційної активності підприємств, особливо у промисловому комплексі регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній та вітчизняній літературі існує цілий ряд досліджень, пов'язаних з організацією інноваційних процесів та стимулюванням інноваційної діяльності промислових підприємств. Результати цих досліджень знайшли своє відображення в наукових працях Александрової В., Амоші О., Чумаченка М., Волкова О., Саломатіна Л.М. [2], Денисенка М., Павленка І., Твісса Б., Санто Б., Крупки М. та інші.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення теоретичних аспектів та формулювання рекомендацій прикладного характеру спрямованих на активізацію інноваційного розвитку промислових підприємств регіону під впливом регіональної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з основних чинників економічного зростання національної економіки є активізація інноваційних процесів на регіональному рівні, що забезпечують структурну модернізацію економіки на новій технологічній основі і підвищують її конкурентоспроможність.

Особливого значення набуває питання активізації інноваційної активності на рівні промислового комплексу регіонів, оскільки рівень зношеності основних засобів підприємств комплексу, конкурентоспроможність самих промислових підприємств, а також виробленої ними продукції, існуючі техніко-економічні та організаційні відносини потребують значної та кардинальної реорганізації.

Основні проблеми розвитку промислових підприємств регіону можна розподілити за

рівнями їх формування (рис. 1). Безперечно найбільша частка де стимулюючих чинників формується саме на рівні промислового підприємства, а точніше його менеджменту. Проте заходи загальнодержавної та регіональної політики стимулювання інноваційної активності також займають вагоме місце. Зокрема регіональна політика повинна бути максимально адаптована до вимог та можливостей розвитку промислових підприємств регіону, його виробничого та сировинного потенціалу.

Постає необхідність здійснення аналізу ситуації в інших регіонах та країнах; систематично проводити моніторинг інноваційної діяльності з метою використання напрацьованих найкращої практики й бути на крок попереду своїх конкурентів.

Модель інноваційного розвитку промислових підприємств регіону повинна формуватися в межах інноваційної стратегії розвитку

регіону, основні принципи якої сформульовано у Стратегії розвитку регіону та відповідних планових документах розроблених та затверджених на рівні органів регіонального управління, з обов'язковим залученням широкого кола зацікавлених сторін.

Переважна більшість сучасних економічних досліджень у даному напрямі наголошують на необхідності системного, комплексного підходу до вирішення проблем інноваційного розвитку підприємств промислового комплексу регіону. Основні елементи системи повинні бути чітко взаємопов'язані між собою та забезпечувати вирішення цих проблем у найбільш оптимальному та ефективному варіанті, з врахування особливостей розвитку регіону, існуючих внутрішніх та зовнішніх характеристик його розвитку. Основним координуючим елементом, на нашу думку повинен бути Центр координування інноваційного розвитку регіону (рис. 2).

Рис. 1. Проблеми інноваційної діяльності промислових підприємств регіону

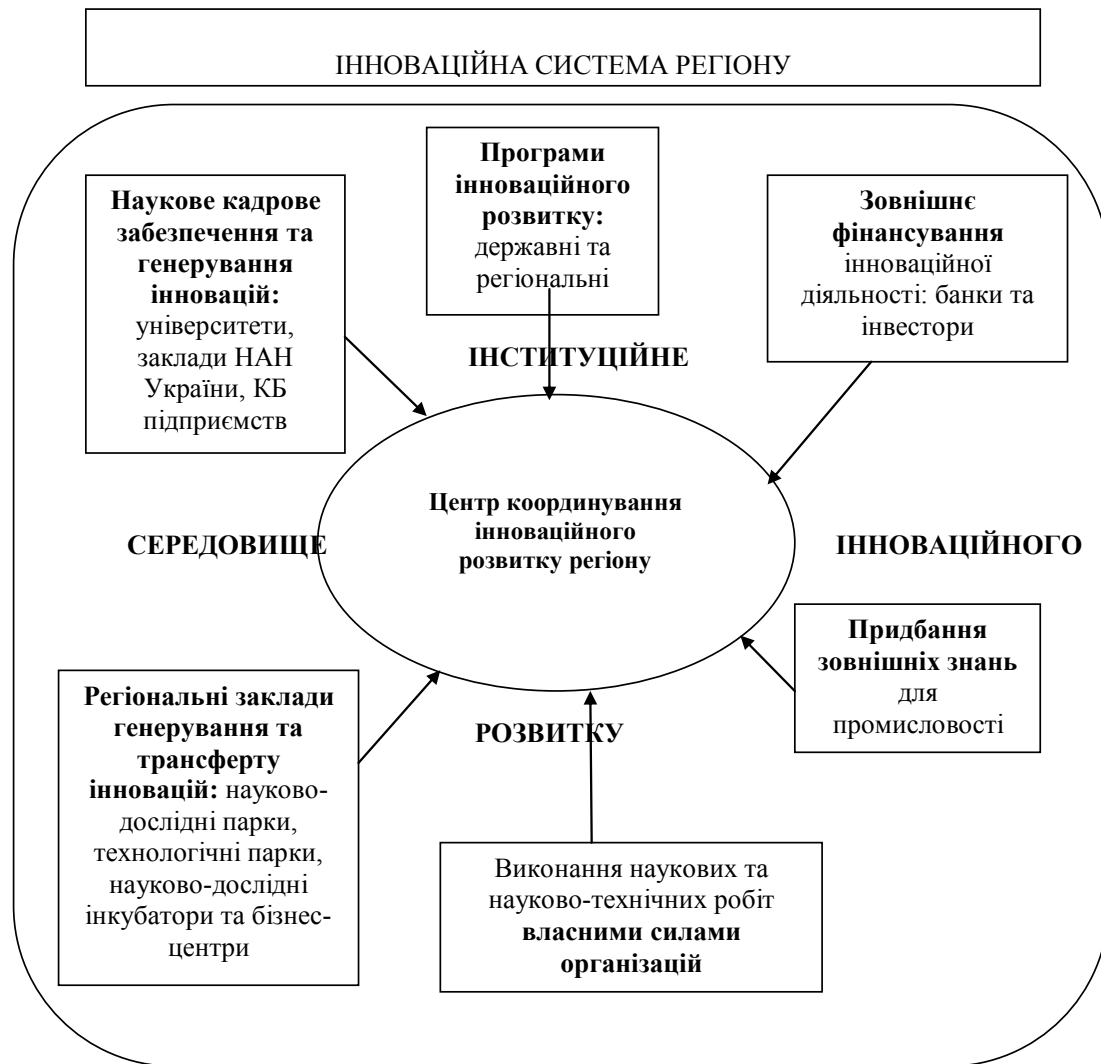

Рис. 2. Пропонована схема регіональної інноваційної системи регіону

Серед основних стратегічних напрямів активізації інноваційного розвитку промислових підприємств регіону можна виділити:

1. Формування організаційно-економічної та правової інноваційної інфраструктури регіону, а саме:

- організація координаційного інноваційного центру для розробки стратегічного плану інноваційного розвитку регіону, у т.ч. промисловості, на базі науково-дослідних організацій та вузів створення мережі, технологічних парків, інноваційних бізнес-інкубаторів, центрів трансферту технологій, кластер-технопарків, які зможуть покращити генерування та передачу інновацій від місць виникнення у виробництво та просування їх до споживача;

- організація інноваційних центрів, які забезпечують формування та розвиток в області мережі ефективних експортно-орієнтованих виробництв нематеріальної інтелектуальної продукції з участю провідних

вітчизняних та іноземних компаній, основними видами продукції яких є: інформаційні технології і науково-технічні та конструкторські результати й рішення, які є базою новітніх технологій та техніки;

- формування організаційного та економіко-правового механізму інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності, у межах програм економічного та соціального розвитку регіону;

- підготовка та залучення у галузь спеціалістів необхідної кваліфікації, які виробляють нематеріальну продукцію відповідної спрямованості.

2. Оптимізація системи моніторингу інноваційного розвитку, у т.ч. промислових підприємств.

3. Проектування та створення на рівні регіону системи моніторингу та ефективної підтримки перспективних промислових виробництв високотехнологічної продукції. Ця система повинна

включати організаційну, експертно-консультаційну та ресурсну підтримку таких виробництв, що будуть сприяти притягненню інвестицій та активізації інноваційних процесів.

Основні засади вдосконалення системи моніторингу інноваційного розвитку промислових підприємств регіону наступні:

- збирання інформації стосовно ефективності інноваційної діяльності від одержувачів урядових, міжнародних грантів та інших джерел;

- аналіз економічних показників, таких як РДВ і РДП, продуктивність праці, рівень зайнятості, обсяги торгівлі та прямих іноземних інвестицій, що асоційовані з інноваційною діяльністю, які можна отримати із управління статистики області;

- аналіз показників промислової інновації, включаючи інтенсивність діяльності у сфері досліджень і розвитку за секторами (наприклад, кількість робочих місць і обсяг витрат у сфері досліджень та розвитку), впровадження нових продуктів і розвиток інноваційних промислових мереж та кластерів;

- аналіз наукових показників: кількість публікацій, патентів, дохід від ліцензування, винагороди, запрошення виступити на великих міжнародних конференціях, кількість присвоєних наукових ступенів кандидатів й докторів наук, комерціалізація досліджень (передання технологій та знань, організація нових компаній при університетах) та промислові партнерства;

- аналіз показників інноваційного середовища, таких як: обсяг витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки (НДДКР) з розбивкою за джерелами фінансування та секторами, характеристики промислового сектора і кластера, кількість новостворених компаній, збільшення кількості компаній області дослідників, новаторів та підприємств інноваційно-містких галузей), кількість міжрегіональних та міжнародних партнерств;

- аналіз інвестиційних показників, включаючи промислові інвестиції в НДДКР, інвестиції на започаткування бізнесу, інвестиції венчурного капіталу та віддачу від інвестицій;

- аналіз повідомлень та показників роботи з населенням, включаючи кількість студентів, які здійснюють додаткові до основних програм дослідження вище середнього рівня у сфері науки та інженерії, гендерний баланс, підвищення обізнаності громадськості країни та міжнародної спільноти про сильні інноваційні сторони Закарпатської області.

Ефективна регіональна інноваційна система може існувати, якщо злагоджено діє ланцюг: «наука – технологія – виробництво – збут». Організаціями, які втілюють зв'язки даного ланцюга у життя, є науково-дослідні та технологічні парки.

В Європі вважається, що цілі наукових, дослідних та технологічних парків (НДТП) можуть бути дуже різні, але, в цілому, такі організації створюються, щоб:

- підтримувати і розвивати взаємозв'язок між підприємствами та академічними інституціями;

- просувати та приваблювати нові підприємства, доповнюючи регіональний контекст;

- стимулювати інкорпорацію нових технологій у виробничий сектор;

- просувати підприємницький дух та допомагати диверсифікувати місцеву економіку;

- розвивати нові технологічні впровадження з метою створення ринкової ніші та регіональної спеціалізації;

- просувати трансферт технологій до нових та існуючих компаній.

Отже, НДТП є також інструментом державної та регіональної політики, щоб підсилити в межах регіональної економіки інноваційні процеси, технологічний розвиток та модернізацію підприємств. Вони забезпечують каркас для технологічних трансфертів, у т.ч. передачу знань від університетів та інших інституцій вищої освіти до підприємств, охоплюючи трансферт технік, рішень специфічних проблем і також спеціалізовані знання. НДТП створюють внутрішню підприємницьку культуру співробітництва та підтримки підприємств, щоб вони могли покращити виробничі процеси і кваліфікацію персоналу. Крім цього, оскільки кооперація звичайно не виникає спонтанно, НДТП сприяють у створенні контактів та, як наслідок, розвитку наступного партнерства. В межах парку прямі мережі доступу та спільні приміщення допомагають стимулювати кооперацію між університетами та бізнесами. Більше того, як стверджують дослідники [1], компанії, розташовані в парку набагато тісніше співпрацюють із зовнішніми мережами підприємств та університетами, ніж незалежні фірми. Парк створює таку культуру співробітництва, коли чисельні компанії з ідентичними проблемами, шукають їх спільне вирішення.

Крім того, багато інших видів діяльності підтримуються через парк: спільні програми з обмінів дослідниками в межах економічних секторів, консультаційні послуги для навчання

тощо. На фінансовому рівні дифузія нової продукції базується на спільних витратах, ресурсах та досвіді. В контексті глобалізованої економіки НДТП сприяють у налагодженні міжнародних мереж для утримання конкурентних позицій у міжнародному сенсі. Така багатовекторна співпраця охоплює обмін знаннями, технологіями та дослідженнями.

Великі компанії використовують парки для розміщення в них своїх дослідних лабораторій, але МСП, які могли б бути принциповими отримувачами переваг від перебування у парку, часто скептичні щодо промислової політики і не завжди сприймають інновації як рушійну силу свого розвитку. Як наголошувалося вище, але також і з цієї причини парки повинні створюватися через повне залучення всієї промислової та соціальної системи, щоб привабити необхідні дослідні структури та створити ефективний механізм синергії та перехресного ефекту і гарантувати успіх протягом тривалого періоду. Успішні НДТП характеризуються глибоко комплексною структурою, в якій можливі щоденні взаємодії та співпраця між різноманітними залученими учасниками, хоча ці очікування не завжди наявні [1].

При плануванні НДТП важливо переконатися, що вигоди від створення парку перевищуватимуть витрати. Вигоди від розвитку парку охоплюють оплату нових робочих місць, нове житло, нові закупки (прямі витрати) бізнесом, що створився в результаті діяльності парку, нові податки. Асоційовані витрати відповідно включають витрати на землю та інфраструктуру, набір бізнесу в парк, маркетинг,

операційні та експлуатаційні витрати. Зрозуміло, що при оцінці залученого реального майна необхідно враховувати альтернативні можливості використання ресурсів. До вигод необхідно також віднести те, що НДТП допомагають підвищити дослідну спроможність залучених університетів, підняти рівень розвитку, трансфертів, та дифузії технологій. Ці вигоди можна виміряти в термінах створених робочих місць та доходів, але вони не обов'язково проявляються в коротко- чи середньостроковий терміни та відносяться до регіону, де розміщений НДТП. Наявність парку в регіоні приносить йому також імідж динамічного, високотехнологічного центру. Узагальнення, яке потрібно тут зробити, полягає у тому, що успіх парків не є чимось дуже певним, як інноваційна діяльність, у цілому. Позитивні результати, які виникають, часто є повільними і не обов'язково добре усвідомленими. У цілому, навіть парки, які вважаються такими, що не досягли цілей, не є цілком програваними варіантами. Вони просто переходять у статус промислового парку. Але НДТП, які пройшли інкубаційний та консолідаційний етапи, мають потенціал принести значні економічні вигоди регіону в цілому.

Висновки з цього дослідження. На основі виявлених закономірностей та проблем інноваційної діяльності запропоновано вдосконалену схему інноваційної системи регіону та описано рекомендовані функції окремих її елементів зокрема таких, як регіонального координаційного центру, системи моніторингу, науково-дослідного / технологічного парку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інституційне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку: український та міжнародний досвід (Слава С.С., П. Сегварі, Р. Моркунайте). Київ: К.І.С., 2008. 112 с.(книга), 106 с.
2. Саломатіна Л.М., Шкригун В.Л. Формування та розвиток інноваційного середовища регіонів України. Вісник Кам'янець Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Економічні науки. 2016. Вип. 11. С. 49-61.
3. Stehnei M. Conceptual approaches to the formation of regional food security strategy in the context of sustainable development / M. Stehnei, I. Irtysheva, Y. Boiko, L. Rogatina and K. Khaustova // Problems and Perspectives in Management. 2018. 16(4). P. 42-50.
4. Stehnei M. Modeling of strategic control system in the context of sustainable development of enterprise / M. Stehnei, I. Irtysheva and K. Khaustova // Problems and Perspectives in Management. 2017. Volume 15, Issue 3. P. 212-223.
5. Stehnei M., Irtysheva I. Innovative approaches to estimation of logistic potential and the purpose of logistic regional outsourcing development. Baltic Journal of Economic Studies. Vol. 4(2). 2018. P. 86-926.

REFERENCES:

1. Salomatina L.M., Shkrygun V.L. Formuvannya ta rozvytok innovatsiinoho seredovyshcha rehioniv Ukrainy [Formation and development of the innovative environment of regions of Ukraine]. Visnyk Kam'yanets'Podil's'koho Natsional'noho Universytetu imeni Ivana Ohienka – Ser. Ekon. Nauky – Bulletin of Kam'yanets Podilsky Ivan Ohienko National University. Ser. Econ. Sci., 2016, Iss. 11, pp. 49-61 [in Ukrainian].
2. Institutional provision of investment and innovation development: Ukrainian and international experience (Slava S.S., P. Segvari, R. Morkunayte). Kyiv: K.I.S., 2008. 112 p. (Book), 106 p.
3. Stehnei M. Conceptual approaches to the formation of regional food security strategy in the context of sustainable development / M. Stehnei, I. Irtysheva, Y. Boiko, L. Rogatina and K. Khaustova // Problems and Perspectives in Management. 2018. 16(4). P. 42-50
4. Stehnei M. Modeling of strategic control system in the context of sustainable development of enterprise / M. Stehnei, I. Irtysheva and K. Khaustova // Problems and Perspectives in Management. 2017. Volume 15, Issue 3. P. 212-223.
5. Stehnei M., Irtysheva I. Innovative approaches to estimation of logistic potential and the purpose of logistic regional outsourcing development. Baltic Journal of Economic Studies. Vol. 4(2). 2018. P. 86-926.

Influence of regional policy on innovative development of industrial enterprises

Petrenko N.A.

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Public Administration and Administration,
Uman National University of Horticulture

The formation of Ukraine as a full European state is impossible without the uniform and dynamic development of the main components of the national economy – its regions. One of the important aspects of ensuring this development is to stimulate investment and innovation activity at the level of regions of Ukraine.

The course to provide the innovative development vector declared at the national level involves intensifying efforts to stimulate the innovation activity of enterprises, especially in the industrial complex of regions.

The article is devoted to the actual questions of the influence of regional policy on innovation development. An improved scheme of the regional network of innovation activity, as well as a scheme of the regional innovation system of the region, is proposed. The purpose of the article is to generalize theoretical aspects and formulate recommendations of an applied nature aimed at activating the innovation development of industrial enterprises of the region under the influence of regional policy.

One of the main factors of the economic growth of the national economy is the activation of innovative processes at the regional level, which provide structural modernization of the economy on a new technological basis and increase its competitiveness.

Particular importance is given to the activation of innovation activity at the level of the industrial complex of regions, since the level of deterioration of the main assets of the complex enterprises, the competitiveness of the industrial enterprises themselves, as well as the products produced by them, existing technical-economic and organizational relations require a significant and radical reorganization.

Based on the revealed patterns and problems of innovation activity, an improved scheme of the regional innovation system is proposed and the recommended functions of some of its elements, such as the regional coordination center, monitoring system, research / technology park, are described.